

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 36 ja 37 §:n sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 36 ja 37 §:n sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 141/2017 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Pekka Humalto, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Mikko Ryynänen, Kansaneläkelaitos
- asiantuntijalääkäri Jan Schugk, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- kehityspäällikkö Sonja Lilius, Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- työmarkkina-asioiden päällikkö Harri Hellstén, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Akava ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annettua lakia sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annettua lakia.

Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

Esityksen mukaan niiden yrittäjien, joilla on työkyvyttömyyden alkaessa voimassa yrittäjän eläkeläisissä tarkoitettua eläketurvaa koskeva vakuutus, sairausvakuutuslain mukainen omavastuuai-ka lyhennettäisiin nykyisestä sairastumispäivästä ja sitä seuraavista kolmesta arkipäivästä sairastumispäivään.

Sairausvakuutuslain mukaisten vähimmäispäivärahojen määrää ehdotetaan korotettavaksi, jotta niiden nettomäärä olisi toimeentulotuen perusosaa suurempi ja niitä saavat henkilöt olisivat läh-
tökohtaisesti oikean etuusjärjestelmän piirissä. Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kun-
toutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen viittaussäännökseen perustuen korotus koskisi
myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että molemmille vanhemmille voidaan samalta ajalta maksaa ansi-
onmenetykskorvauksena erityishoitorahaa lapsen kotona tapahtuvan saattohoidon ajalta.

Edelleen esityksessä ehdotetaan, että työterveyshuollon kustannuksista voidaan myöntää korva-
usta, vaikka yrittäjällä tai maatalousyrittäjällä ei ole YEL tai MYEL -vakuutus voimassa hänen
ollessaan kuntoutustuella tai määräaikaisella tapaturmaeläkkeellä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että jos henkilö tulee työkyvyttömäksi työskennellessään saman-
aikaisesti kahdessa tai useammassa työsuhteessa taikka omassa työssä ja on työkyvytön vain jo-
honkin työhönsä, sairauspäiväraha määräytyy sen ansionmenetyksen mukaan, jonka voidaan kat-
soa aiheutuvan työkyvyttömyydestä.

Lisäksi sairausvakuutuslakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisluonteisia tarkistuksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yh-
teydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä sairausvakuutuslain mukaisiin vähimmäispäivärahoihin ehdotetaan koro-
tusta, jotta niiden nettomäärä olisi suurempi kuin toimeentulotuen perusosa. Korotus koskee
myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Vähimmäismääräinen sairauspäiväraha nousee 616
euroon kuukaudessa. Kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksin jäädyttämistä koske-
van hallituksen esityksen (HE 123/2017 vp) mukaan vähimmäismääräisiä päivärahoja ei tarkis-
teta ensi vuonna, mutta toimeentulotuen perusosaa nostetaan normaalin indeksikorotuksen mu-
kaisesti. Valiokunta pitää nyt käsiteltävässä esityksessä ehdotettua päivärahojen vähimmäismää-
rien korottamista asianmukaisena perusturvan ja viimesijaisen toimeentuloturvan välisen suh-
teen kannalta.

Hallitus esittää, että molemmille vanhemmille voidaan maksaa yhtä aikaa erityishoitorahaa lap-
sen kotona tapahtuvan saattohoidon ajalta. Ehdotus poikkeaa pääsäännöstä, jonka mukaan eri-
tyishoitorahaa ei makseta molemmille vanhemmille yhtä aikaa lapsen kotihoitoajan ajalta. Valio-

Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

kunta pitää ehdotusta erittäin myönteisenä ja toteaa, että muutoksella voidaan nykyistä paremmin ottaa huomioon lapsen ja perheen tilanne sekä mahdollistaa molempien vanhempien läsnäolo ja hoitoon osallistuminen hyvin vaikeassa tilanteessa.

Yrittäjän sairausvakuutuslain mukaista omavastuuajaa lyhennetään sairastumispäivään. Muutoksella pyritään parantamaan yrittäjien mahdollisuutta huolehtia omasta terveydestään. Esityksen perustelujen mukaan nykyisestä neljän päivän omavastuuajasta johtuu, että yrittäjät tekevät töitä sairaanakin, jolloin sairaus voi pitkittyä. Muutos koskee yrittäjän eläkelain mukaisia yrittäjiä, jotka rahoittavat itse vakuutusmaksuillaan omavastuuajan lyhentämisestä aiheutuneet lisäkustannukset. Valiokunta puoltaa muutosta.

Esityksen mukaan työterveyshuollon kustannuksista voidaan maksaa korvausta kuntoutustuen tai määräraikaisen tapaturmaeläkkeen aikana, vaikka yrittäjällä tai maatalousyrittäjällä ei ole YEL- tai MYEL-vakuutus voimassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että työterveyshuolto voi näissä tilanteissa olla tukemassa yrittäjän tai maatalousyrittäjän työhön palaamista kuntoutustuen tai tapaturmaeläkkeen päättymisen jälkeen.

Kahdessa tai useammassa työssä olevan henkilön työkyvyttömyys voi kohdistua vain johonkin työhön, ja hän saattaa jatkaa muissa töissään kuten ennen työkyvyttömyyttä. Valiokunta pitää perusteltuna muuttaa sairauspäivärahan määräytymisperustetta tällaisissa tilanteissa siten, että päivärahan perusteeksi otetaan vain työkyvyttömyydestä aiheutuva ansionmenetys. Valiokunta pitää myös muita esitykseen sisältyviä lainsäädäntöä selkeyttäviä ja lakiteknisiiä muutoksia asianmukaisina.

Valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen ja 3. lakiehdotuksen 67 §:n säännösviittauksen lakiteknistä täsmentämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 141/2017 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 141/2017 vp sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 11 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1640/2009,
muutetaan 8 luvun 10 §:n 1 momentti, 10 luvun 2 §:n 3 momentti, 11 luvun 4 §:n 1 momentti ja 7 §, 12 luvun 4 §:n 2 momentti, 13 luvun 2 §:n 1 momentti sekä 10 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 luvun 10 §:n 1 momentti ja 11 luvun 4 § 1 momentti laissa 1246/2010, 11 luvun 7 § laissa 1142/2010, 13 luvun 2 §:n 1 momentti laissa 1113/2005 ja 10 §:n 2 momentti laissa 943/2016, sekä
lisätään 8 luvun 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 532/2009, uusi 2 momentti, 11 lukuun uusi 5 a § sekä 12 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti ja viimeksi mainittuun lukuun uusi 12 §, seuraavasti:

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

10 §

Yrittäjän oikeus sairauspäivärahaan omavastuuajalta

Sen estämättä, mitä 7 §:n 1 momentissa säädetään, vakuutetulle, jolla on työkyvyttömyyden alkaessa voimassa yrittäjän eläkelaisissa tarkoitettua eläketurvaa koskeva vakuutus, maksetaan omavastuuajan korvauksena sairauspäivärahaa työkyvyttömyyden ajalta, lukuun ottamatta työkyvyttömyyden alkamispäivää 7 §:n 1 momentin mukaisen omavastuuajan päättymiseen asti.

13 §

Muut osasairauspäivärahaan sovellettavat säännökset

Osasairauspäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivärahaa koskevaa 11 luvun 5 a §:ää.

Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

10 luku

Erityishoitoraha

2 §

Erityishoitorahan maksamisen edellytykset

Erityishoitorahaa maksetaan samalta ajalta molemmille vanhemmille, jos lääkäri on katsonut molempien vanhempien hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen tarpeelliseksi. Edellä tarkoitettun kotihoidon ajalta erityishoitorahaa ei kuitenkaan makseta samalta ajalta molemmille vanhemmille, ellei kyse ole saattohoidosta.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

4 §

Vakuutetun esittämä työtulo ja vanhempainpäivärahan suuruus edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena olleiden työtulojen mukaan

Kansaneläkelaitoksen on hakemuksesta arvioitava, mitä on pidettävä vakuutetun työtuloina hänen työkyvyttömyytensä tai vanhempainpäivärahaoikeutensa taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana. Päivärahaetus määräytyy vakuutetun luotettavasti selvittämien kuuden kuukauden työtulojen perusteella edellyttäen, että työtulot ovat jatkuvasti olleet kahdella kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin 3 §:ssä tarkoitettut, verotuksessa todetut työtulot, jotka on tarkistettu 1 §:n 4 momentin mukaisesti. Edellä mainitut työtulot otetaan huomioon vain ajalta, jona henkilö on ollut tämän lain mukaisesti Suomessa vakuutettuna.

5 a §

Sairauspäivärahan määräytyminen vakuutetun ollessa työkyvytön vain johonkin työhönsä

Jos vakuutettu tulee työkyvyttömäksi työskennellessään samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työsuhteessa taikka omassa työssä ja on työkyvytön vain johonkin työhönsä, sairauspäiväraha määräytyy tästä työstä aiheutuneen ansionmenetyksen perusteella. Vakuutetun tulee esittää työtulot työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneen kuuden kalenterikuukauden ajalta. Yrittäjän tulee esittää selvitys yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistetusta työtulosta. Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään sairauspäivärahan määräytymisestä, sairauspäivärahan perusteena käytetään kuudelta kuukaudelta esitettyjä kahdella ker-

Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

rottuja työtuloja. Työtuloa määrättäessä työ- tai virkasuhteessa saaduista työtuloista vähennetään 5 prosentin suuruiset tulonhankkimiskulut ja tehdään vakuutusmaksuvähennys siten kuin 4 a §:ssä säädetään. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos kysymyksessä on hyvin vähäinen työskentely toisessa työssä.

Jos vakuutetun työkyvyttömyys jatkuu ja hän tulee työkyvyttömäksi kaikkiin töihinsä, sairauspäiväraha määräytyy työkyvyttömyyden alkamista edeltäneiden työtulojen perusteella siten kuin tässä luvussa säädetään.

7 §

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä on 22,89 euroa arkipäivältä. Tätä rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Päivärahan vähimmäismäärää koskeva rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

1 §

Päivärahaetuuksien keskinäinen yhteensovitus

Jos vakuutetulle myönnetään takautuvasti samalle ajalle muuta tämän lain mukaista päivärahaetuutta, Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä muu etuus maksettua päivärahaa vastaavalta osalta.

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja oikeus osatyökyvyttömyyseläkkeeseen tai sitä välittömästi edeltävään työkyvyttömyyseläkkeeseen on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat sairauspäivärahan määräämisen perusteena, sairauspäivärahasta ei vähennetä osatyökyvyttömyyseläkettä. Sairauspäivärahasta ei vähennetä osatyökyvyttömyyseläkettä tai muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä myöskään silloin, kun sairauspäivärahan määräämisen perusteena käytetään 11 luvun 4 §:n mukaisia työtuloja ja ne ovat kokonaisuudessaan osatyökyvyttömyyseläkkeellä tai sitä edeltävällä täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oloajalta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke vähennetään sairauspäivärahasta.

Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

12 §

Muun etuuden vähentäminen sairauspäivärahasta ja erityishoitorahasta

Jos sairauspäivärahasta tai erityishoitorahasta vähennetään samalta ajalta kuukausittain maksettavaa muun lain mukaista etuutta, päivärahasta vähennetään arkipäivää kohti muun etuuden kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa.

13 luku

Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset

2 §

Yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän oikeus työterveyshuollon korvaukseen

Työterveyshuoltolain 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetulla yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä, joka on järjestänyt itselleen edellä 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan velvollisuudeksi säädettyä tai määrättyä työterveyshuoltoa, on oikeus saada korvausta tästä toiminnasta aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Vastaava oikeus on myös edellä tarkoitetulla yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä, joka on työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukaisella kuntoutustuella tai työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella määräaikaaisella tapaturmaeläkkeellä ja jonka maatalousyrittäjän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus on päätetty työkyvyttömyyden johdosta. Tällaiseen yrittäjään ja muuhun omaa työtään tekevään sovelletaan silloin, mitä tässä luvussa yrittäjästä säädetään.

10 §

Korvauksen suorittaminen muulle kuin työnantajalle

Jos 2 §:ssä tarkoitettut yrittäjän tai muun omaa työtään tekevän työterveyshuoltopalvelut on järjestetty työterveyshuoltolain 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, Kansaneläkelaitos voi yrittäjän tai muun omaa työtään suorittavan suostumuksella sopia korvauksen suorittamisesta palvelujen tuottajalle 15 luvun 9 §:n 2 momentin mukaista suorakorvausmenettelyä käyttäen. Jos palvelut on järjestetty työterveyshuoltolain 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, edellytyksenä on lisäksi, että kyseessä on terveyskeskusta ylläpitävän kunnan ostopalvelu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Tämän lain 8 luvun 10 §:n 1 momenttia, 11 luvun 5 a §:ää ja 12 luvun 12 §:ää sovelletaan, jos työkyvyttömyys **tai etuusioikeus** alkaa 1 päivänä tammikuuta 2018 tai sen jälkeen.

Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

Lain 8 luvun 13 §:n 2 momenttia sovelletaan osasairauspäivärahaan, kun vakuutetun oikeus osasairauspäivärahaan alkaa 1 päivänä tammikuuta 2018 tai sen jälkeen.

Lain 13 luvun 2 §:ää sovelletaan yrittäjän tai muun omaa työtään tekevän sellaisten työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen, jotka syntyvät 1 päivänä tammikuuta 2018 tai sen jälkeen.

2.

Laki

maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 817/2008, seuraavasti:

1 §

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua maatalousyrittäjää koskevasta työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:n mukaiseen työterveyshuoltoon kuuluvasta tilakäynnistä tai työpaikkaselvityksestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista. Korvauksesta vähennetään se määrä, joka korvataan sairausvakuutuslain nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain ~~36 ja 37 §:n~~ muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 37 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1143/2010 ja 67 §, sellaisena kuin se on laissa 1344/2016, sekä
lisätään 36 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

36 §

Kuntoutusrahaa vähentävät ansionmenetyskorvaukset ja ulkomailta maksettavan korvauksen vaikutus

Jos kuntoutusrahaa vähennetään samalta ajalta kuukausittain maksettavaa muun lain mukaisesta etuutta, kuntoutusrahaa vähennetään arkipäivää kohti muun etuuden kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa.

37 §

Osittain yhteensovitettavat tulot

Jos kuntoutuja saa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai siihen liittyvän harjoittelun ajalta säännöllisesti työtuloja, nämä tulot vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta siltä osin kuin niiden määrä ylittää 32 §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvän kuntoutusrahan määrän kerrottuna kahdellakymmenelläviidellä. Yhteensovitusta tehtäessä tulot kohdistetaan lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusrahaa myönnetään.

67 § (Uusi)

Indeksitarkistus

Kuntoutusraha, joka määräytyy 32 tai 33 §:n mukaan, tarkistetaan kalenterivuositteittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Vastaavasti 35 §:n mukaan määräytyvä kuntoutusraha sekä 35 ja ~~37~~ §:ssä tarkoitettu rahamäärä tarkistetaan noudattaen kansaneläkeindeksistä annettua lakia (456/2001).

Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 36 §:n 3 momenttia sovelletaan, kun kuntoutus alkaa 1 päivänä tammikuuta 2018 tai sen jälkeen.

Helsingissä 29.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen sin
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen